

РОЗ'ЯСНЕННЯ

щодо застосування окремих положень Виборчого кодексу України стосовно реєстрації офіційних спостерігачів на місцевих виборах

Це Роз'яснення розроблено з метою забезпечення реалізації на рівних засадах виборчих прав громадян України, дотримання принципів і засад виборчого процесу, однакового застосування положень Виборчого кодексу України (далі – Кодекс) стосовно реєстрації офіційних спостерігачів під час організації підготовки та проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів.

1. Відповідно до частин першої, другої статті 58 Кодексу у виборчому процесі можуть брати участь офіційні спостерігачі від кандидатів, політичних партій (організацій політичних партій) – суб'єктів виборчого процесу, від громадських організацій, яким у порядку, встановленому Кодексом, надано дозвіл мати офіційних спостерігачів на відповідних виборах. Право суб'єкта виборчого процесу мати офіційних спостерігачів визначається Кодексом для кожного типу виборів.

Статтею 3 Кодексу встановлено, що в Україні проводяться такі типи місцевих виборів:

- вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- вибори депутатів сільської, селищної, міської ради;
- вибори сільського, селищного, міського голови;
- вибори депутатів районної ради;
- вибори депутатів обласної ради;
- вибори депутатів районної у місті ради (у містах, де утворені районні у місті ради).

2. Згідно з частиною п'ятою статті 58 Кодексу встановлено, що офіційний спостерігач від суб'єкта виборчого процесу здійснює спостереження за виборами у межах відповідного територіального округу, в якому він зареєстрований як спостерігач.

Однак статтями 198 – 201 Кодексу визначено територіальну організацію кожного типу місцевих виборів, яка передбачає утворення (існування) територіальних виборчих округів лише на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті, а також міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше), міських голів у містах з районним поділом.

Так, для виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також депутатів міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше) використовуються територіальні виборчі округи, на які

поділяється єдиний багатомандатний виборчий округ, що збігається з територією відповідно Автономної Республіки Крим, області, району, міста, району в місті, села, селища згідно з адміністративно-територіальним устроєм або територією міської, сільської, селищної територіальної громади (статті 192, 201 Кодексу).

Для виборів сільського, селищного, міського голови використовується єдиний одномандатний сільський, селищний, міський виборчий округ, який охоплює територію відповідної сільської, селищної, міської територіальної громади. Єдиний одномандатний міський виборчий округ з виборів міського голови у містах з районним поділом поділяється на територіальні виборчі округи, межі яких збігаються з межами районів у місті (статті 192, 200 Кодексу).

Разом з тим для виборів депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч) територія відповідної територіальної громади поділяється на багатомандатні виборчі округи (статті 192, 199 Кодексу).

3. Абзацом першим частини першої статті 239 Кодексу передбачено, що у виборчому процесі місцевих виборів можуть брати участь офіційні спостерігачі від місцевих організацій політичних партій, які висунули виборчі списки, кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови.

Таким чином, Кодекс правом мати офіційних спостерігачів відповідного типу місцевих виборів наділяє:

– на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також депутатів міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше) – місцеві організації політичних партій, які висунули єдиний та територіальні виборчі списки кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної в місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше);

– на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч) – кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах з виборів депутатів відповідної сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч);

– на виборах сільського, селищного, міського голови – кандидатів на посаду відповідного сільського, селищного, міського голови.

4. Отже, Кодекс містить певну неузгодженість між нормами частини п'ятої статті 58, яка визначає загальні положення здійснення спостереження за виборами офіційними спостерігачами від суб'єктів виборчого процесу загальнодержавних та місцевих виборів, та частини першої статті 239, яка

встановлює коло суб'єктів виборчого процесу місцевих виборів, які наділяються правом мати офіційних спостерігачів залежно від типу місцевих виборів.

Указана неузгодженість не може бути перешкодою для реалізації наданого Кодексом права виборців на здійснення спостереження за проведенням виборів та гарантій діяльності суб'єктів виборчого процесу місцевих виборів, установлених частиною першою статті 239 Кодексу.

5. З метою забезпечення реалізації на рівних засадах виборчих прав громадян України, дотримання принципів і засад виборчого процесу, забезпечення реалізації права суб'єктів виборчого процесу всіх місцевих виборів на спостереження за ними, керуючись принципом верховенства права, гарантованого статтею 8 Конституції України, з огляду на встановлені Кодексом типи місцевих виборів та їх територіальну організацію офіційні спостерігачі від місцевих організацій політичних партій, кандидатів:

– на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим – реєструються в єдиному республіканському багатомандатному виборчому окрузі та здійснюють свої повноваження у єдиному республіканському багатомандатному виборчому окрузі та в усіх територіальних виборчих округах, на які він поділяється;

– на виборах депутатів обласної, районної, районної в місті ради, а також міської, сільської, селищної ради (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше) – реєструються у відповідному єдиному багатомандатному виборчому окрузі та здійснюють свої повноваження в цьому єдиному багатомандатному виборчому окрузі та в усіх територіальних виборчих округах, на які він поділяється;

– на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч) – реєструються та здійснюють свої повноваження у відповідних багатомандатних виборчих округах;

– на виборах сільського, селищного, міського (міст без районного поділу) голови – реєструються та здійснюють свої повноваження у відповідному єдиному одномандатному сільському, селищному, міському виборчому окрузі;

– на виборах міського голови (міст з районним поділом) – реєструються у відповідному єдиному одномандатному міському виборчому окрузі та здійснюють свої повноваження у цьому окрузі та в усіх територіальних виборчих округах, на які він поділяється.

6. За змістом частин другої, четвертої, п'ятої статті 239 Кодексу територіальна виборча комісія здійснює реєстрацію офіційних спостерігачів у відповідному виборчому окрузі, забезпечує виготовлення та видачу відповідних посвідчень за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

Форми посвідчення офіційного спостерігача від місцевої організації політичної партії з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки

Крим, обласної, районної, районної в місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше), офіційного спостерігача від кандидата в депутати в багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч), посвідчення офіційного спостерігача від кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови встановлено постановою Центральної виборчої комісії від 24 липня 2020 року № 142 "Про форми посвідчень суб'єктів та інших учасників виборчого процесу з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів" (додатки 16 – 18).

7. Територіальні виборчі комісії під час прийняття рішень щодо реєстрації офіційних спостерігачів від місцевих організацій політичних партій, кандидатів повинні неухильно дотримуватись вимог Кодексу з урахуванням цього Роз'яснення.